

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Unionin toimielinten tietosuoja-asetus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Unionin toimielinten tietosuoja-asetus) (U 26/2017 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 10/2018 vp - U 26/2017 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Anu Talus, oikeusministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnot HaVL 7/2017 vp ja HaVL 37/2017 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 10.1.2017 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta. Komission ehdotuksella kumottaisiin voimassa oleva toimielinten tietosuoja-asetus sekä Euroopan tietosuojavaltuutetun tehtävien hoitamista koskeva päätös.

Asetusehdotuksella on tarkoitus linjata unionin toimielimiä koskeva sääntely EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) kanssa. Asiassa on hyväksytty neuvoston yleisnäkemyks 8.6.2017 ja

Valiokunnan lausunto HaVL 14/2018 vp

LIBE-valiokunnan mietintö 12.10.2017. Keskeinen avoinna oleva kysymys trilogineuvotteluissa on ollut asetuksen soveltamisala.

Puheenjohtajavaltion kompromissiehdotuksen mukaan asetukseen otettaisiin VIII a luku, joka sisältäisi yleiset säännöt lainvalvontavirastojen operatiivisten henkilötietojen käsittelystä. Nämä säännöt olisivat toissijaisia lainvalvontavirastoja koskevaan erityissääntelyyn nähden. Asetusta ei sovellettaisi tässä vaiheessa Europoliin eikä Euroopan syyttäjävirstoon EPPOon, mutta asetukseen sisältyvän tarkastelulausekkeen mukaan komissio arvioisi myöhemmin lainvalvontavirastojen erityissääntelyn yhdenmukaisuutta ehdotetun VIII a luvun ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tärkeänä, että unionin toimielimiä ja elimiä koskeva sääntely yhdenmukaistetaan yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa ja että toimielimiä koskevan tietosuoja-asetuksen soveltaminen voi alkaa mahdollisimman samanaikaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen kanssa 25.5.2018.

Suomi on ehdotuksen käsittelyn aiemmassa vaiheessa suhtautunut pidättyvästi Euroopan parlamentin ehdotukseen laajentaa asetuksen soveltamisala kattamaan myös poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön virastojen suorittama operatiivisten henkilötietojen käsittely. Suomi on katsonut, että jos SEUT kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa toteuttavien unionin toimielinten ja laitosten perustamiseksi annetuissa säädöksissä vahvistetaan kattavat tietosuojasäännöt, tulisi näiden toimielinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn ensisijaisesti soveltaa näitä erityissääntöjä. Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että Europol ja EPPO jäävät tässä vaiheessa asetusehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Muiden virastojen osalta valtioneuvosto pitää edelleen neuvoston yleisnäkemyistä soveltamisalan osalta ensisijaisena ratkaisuna, mutta on neuvottelujen etenemisen turvaamiseksi valmis tarkastelemaan muitakin vaihtoehtoisia ratkaisuja. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevien yleisten säännöksien sisällyttäminen toimielinten tietosuoja-asetukseen olisi hyväksyttävissä sillä edellytyksellä, että virastojen (Eurojust, Frontex) henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännöt olisivat ensisijaisia asetukseen otettuihin yleissääntöihin nähden.

Suomi arvioi lopullista neuvottelutulosta kokonaisuutena painottaen erityisesti asiakirjajulkisuuden toteutumista.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotettua unionin toimielinten tietosuoja-asetusta sovellettaisiin EU:n toimielinten, elinten ja laitosten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Hallintovaliokunnan mielestä on tärkeää, että toimielimiä koskeva sääntely yhdenmukaistetaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan HaVL 37/2017 vp suhtautunut valtioneuvoston tavoin pidättyvästi Euroopan parlamentin ehdotukseen laajentaa asetuksen soveltamisala kattamaan myös

Valiokunnan lausunto HaVL 14/2018 vp

poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön virastojen suorittama operatiivisten henkilötietojen käsittely. Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun soveltamisalaan kuuluvien toimielinten ja laitosten perustamiseksi annetuissa säädöksissä on mahdollista vahvistaa myös tietosuojaa koskevat säännöt. Jos tällaiset säännökset sisältyvät kyseisiin toimielimiä ja laitoksia koskeviin säädöksiin, niitä olisi erityissäännöksinä sovellettava ensisijaisesti.

Operatiiviseen toimintaan liittyviä henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä sisältyy esimerkiksi Euroopan unionin lainvalvontavirastosta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2016/794 (Europol-asetus). Valiokunta pitää tärkeänä, että Europol jää asetusehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle valtioneuvoston kannassa todetun mukaisesti. Europol-asetuksen tietosuojasäännöksissä on huomioitu kattavasti Europolin tehtäviin liittyvät tarpeet sekä Europolin ja EU:n jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten yhteistyöhön liittyvät operatiiviset tarpeet. Myös Euroopan syyttäjävirston EPPOn jättäminen asetusehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle on tarkoituksenmukaista.

Muiden virastojen osalta hallintovaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin neuvoston yleisnäkemyksestä soveltamisalasta edelleen ensisijaisena ratkaisuna, mutta katsoo, että operatiivisten henkilötietojen käsittelyä koskevien yleisten säännöksiin sisällyttäminen toimielinten tietosuoja-asetukseen olisi hyväksyttävissä sillä edellytyksellä, että virastojen henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännöt olisivat ensisijaisia asetukseen otettuihin yleissäännöksiin nähden. Tätä voidaan valiokunnan mielestä pitää perusteltuna, sillä erityissäännöt liittyvät kyseisen viraston erityispiirteisiin. Asetukseen otetuilla yleissäännöksillä voidaan kuitenkin varmistaa, ettei henkilötietojen suojaan jää epätoivottuja aukkoja.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 23.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Mika Kari sd
jäsen Kari Kulmala sin
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Veera Ruoho kok
jäsen Joonas Räsänen sd

Valiokunnan lausunto HaVL 14/2018 vp

jäsen Vesa-Matti Saarakkala sin

jäsen Matti Semi vas

jäsen Mari-Leena Talvitie kok

varajäsen Antti Rantakangas kesk

varajäsen Kari Tolvanen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne